

International

Journal of Human Sciences

ISSN:2458-9489

Volume: 15 Issue: 1 Year: 2018

**Determination of
recreational activities
participation levels and
psycho-social status of the
children under protected in
Karaman province¹**

**Karaman ili bünyesinde
korunma altına alınan
çocukların rekreatif
faaliyetlere katılım
düzeylerinin ve psiko-sosyal
durumlarının belirlenmesi¹**

**Sefa Şahan Birol²
Veysel Temel²
Elif Aydın²**

Abstract

The aim of this research was to identify levels of participation in recreational activities in children living under the protection of children's shelter in Karaman province. Then, determine their decision making, trait anxiety and burnout levels in terms of psychosocial variables. In this qualitative study, research group consisted of 31 children between the ages of 7-18 who are protected in 6 children's shelter which are under the control of the ministry of Family and Social Policies, coordination center of children's shelter in Karaman. In the direction of expert guidance, the sampling group consisted of a house among 6 children's shelter where children reside between the ages of 15-17 with 5 children capacity. Besides personal information questions, qualitative questions formed with the guidance of decision making scale, spielberger state and trait anxiety scale and maslach burnout inventory-student survey were asked the sampling group. Four themes which were recreation, decision making, trait anxiety and burnout were emerged after thematic content

Özet

Bu çalışmanın amacı, Karaman ili bünyesindeki çocuk evlerinde korunma altına alınan çocukların rekreatif faaliyetlere katılım düzeylerinin belirlenerek bu bağlamda, yaşamlarının psiko-sosyal açıdan incelenip, elde edilen verilere göre karar verme, sürekli kaygı ile tükenmişlik düzeylerini belirlemektir. Yapılan nitel araştırmada, çalışma grubunu, Karaman Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi bünyesinde oluşturulan 6 çocuk evinde koruma altına alınan 7-18 yaş aralığında toplam 31 çocuk oluşturmada olup, örneklemini ise uzman yönlendirmesi doğrultusunda adı geçen 6 çocuk evi içerisinde 15-17 yaş aralığında çocukların ikamet ettiği ve toplamda 5 çocuk kapasiteli bir çocuk evi meydana getirmektedir. Çalışmada, kişisel bilgi formu, Melbourne Karar Verme Ölçeği, Spielberger Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği ve Maslach Tükenmişlik Envanteri-Öğrenci Formundan faydalanılarak hazırlanan sorular katılımcılara sözel olarak yöneltilmiştir. Yapılan tematik içerik kodlaması sonrasında

¹Bu araştırma, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonunca kabul edilen 12-M-17 nolu proje kapsamında desteklenmiştir.

²Yrd.Doç.Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, shahanbirol@hotmail.co.uk

²Yrd.Doç.Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, veyseltemel@kmu.edu.tr

²Yrd.Doç.Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, aydnef77@gmail.com

coding. Findings indicate that participants need more social and sportive recreational activities. Participants have positive mood, happy and their burnout level is low. They take their own decisions even they consult around people caring them. They also do not regret after their decisions. Despite they have no concern about their occupation in future due to their confidence themselves. They have nervouspsychological structure because of their possible conflicts with their parents. Hence, it is possible that their anxiety and burnout levels can reach high level.

Keywords: Recreational activities; Decision Making; Trait Anxiety; Burnout; Children's Shelter.

[\(Extended English summary is at the end of this document\)](#)

1. Giriş

Kaygı, bireyin en temel duygularından birisi olarak tanımlanabilir. Çoğumuz, tehlikeli gördüğümüz anlarda bir miktar kaygı hissederiz. Tehlikeli şartların ortaya çıkardığı bu kaygı çeşidi çoğunlukla bütün bireylerin karşılaştığı geçici, faktörlere bağlı bir kaygıyı meydana getirir. Buna “durumluluk kaygı” denir ve bu kaygı türü bireyin stresli koşullar karşısında hissettiği subjektif korku olarak ifade edilir. Fizyolojik açıdan otonom sinir sisteminde ortaya çıkan bir uyarılma neticesinde ortaya çıkan fiziksel değişiklikler, bireylerin gerilim ve huzursuzluk duygularının göstergesidir. Stresin yoğun yaşandığı periyotlarda durumluluk kaygı seviyesinde yükselme, stres ortadan kalkınca ise azalma olur (Öner, 1997).

Sosyal, psikolojik, kültürel ve biyolojik bir varlık olan insanın sosyalleşme gereksinimi yapısının ve doğasının bir gereği olarak düşünülmektedir. İnsanın içinde bulunduğu yakın ve uzak çevresi ile kurduğu ilişkiler ve bu ilişkinin niteliği insanın sosyalleşme sürecini de etkilemektedir. Yavuzer (1998)’e göre bireyin yaşamının en büyük başarısı, sağlam ve dengeli bir sosyalleşmeye kavuşmasıdır. Sosyalleşme sürecince bireylerin karşılaşacağı olumsuzluklar ve engellenmeler sosyalleşmesini olumsuz yönde etkileyebileceği gibi kaygı yaşantılarına da neden olabilir. Bu bireyler bazen bir toplum karşısında konuşurken, yeni biriyle tanışırken veya tanıştırılırken, yetkili bir kimse ile konuşması gerektiğinde kişinin endişelenmesi ve bu durumları düşünmesinin bile bireyi rahatsız etmesi o bireyin sosyal kaygı yaşadığı şeklinde yorumlanabilir (Baltacı, 2010). Bireyin başkaları tarafından yargılanabileceği kaygısı duyduğu sosyal ortamlarda, mahcup ya da rezil olacağı konusunda belirgin ve sürekli bir korku hali olan sosyal fobi, sosyal anksiyete bozukluğu ile eş anlamlı olarak kullanılan bir terimdir. (Sungur, 1997; Dilbaz, 2000). Bireyler, gerçeklerden çok hayal unsuru olan durumlarla ilgili sosyal kaygı yaşarlar. Gerçek olmasından endişe duyulan durumlar bireyde kaygı uyandırır. Sosyal kaygının diğer kaygılardan temel farkı, kişilerarası değerlendirmelerden kaynaklanıyor olmasıdır (Mercan, 2007).

Karar, Türkçe’de düşünme ve değerlendirme neticesinde hüküm, devamlılık, sebat, nizam, uygun tahmin gibi anlamları karşılar. Kararsız ise sabırlı olmayan, sebat göstermeyen, huzuru olmayan manasına gelir (Tosun, 1992). Karar verme, kişinin kendisini ve toplumsal yapılarını anladığı ve içselleştirdiği bir işarettir; çünkü karar verme, bilgilendirici ve duygusal anlamda yüksek farkındalık gerektirir (Kuzgun, 1992. Akt: Certel, Aksoy, Çalışkan, Lapa, Özçelik ve Çelik, 2013).

rekreasyon, karar verme, sürekli kaygı ve tükenmişlik olarak dört tema oluşturulmuştur.Yapılan araştırma neticesinde; katılımcıların daha fazla sosyal ve sportif rekreatif aktivitelere ihtiyaç duydukları; kararlarını çevresinde önem verdiği kişilere danışmasına rağmen kendileri aldıkları ve bunun sonucunda pişman olmadıkları; genel anlamdatükenmişlik düzeylerinin düşük, mutlu ve olumlu bir ruh hali içerisinde oldukları ve kendilerine olan güvenleri doğrultusunda gelecekte edinecekleri meslek konusunda bir endişe taşımamalarına rağmen, aileleri ile ilgili yaşanılacak olumsuzluklar neticesinde, sınırlı bir yapıya bürünüp bu hususla ilgili kaygı ve tükenmişlik düzeylerinin yüksek boyutlara ulaşabilme ihtimalinin olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Rekreatif aktiviteler; Karar Verme; Kaygı; Tükenmişlik; Çocuk Evleri.

Karar verme davranışları, algı, motivasyon, anlayış ve kişiler arası ilişkiler ve kişiler arası etkileşimler gibi psikolojik özelliklerden etkilenmektedir (Onaran, 1971 Akt: Bahadır ve Certel, 2013). Karar vermede bireylerin değişik stratejiler kullandıkları ispat edilmiştir. Karar verme stratejisi, bir kişinin karar vermesini gerektiren belirsiz bir durumla karşı karşıya kaldığında nasıl davranacağını belirleme türüdür (Ersever, 1996, Akt: Certel, Bahadır ve Sönmez, 2013). Başka bir ifade ile, karar verme süreci bireyin iç yaşantısında denge sağlama süreci olarak da ifade edilebilir. Birey, karar verme aşamasında hem iç yaşantısına dönük ihtiyaçlarını, hem de çevresel beklentileri elde etmeye ve doyumaya yönelmektedir. Bunu gerçekleştirebilmek için, bireyin kişisel ve çevresel kaynaklarını verimli ve olumlu kullanması gerekmektedir (Marco, Hartung, Nevman ve Parr, 2003). Yani karar vericinin, karar seçeneklerini değerlendirmede kullanacağı dayanakların temelini değer sisteminin oluşturduğu söylenebilir. Değerler, nesne, olay ve görüşlerin; o toplum, sınıf ve birey bakımından taşıdığı önemi belirtir. Buna göre, değerler, karar sürecinde karar vericiyi yönlendirici ve bağlayıcı etki yapar. Eğer karar süreci bir değer çerçevesine sokulursa, düşüncelerimiz bir dereceye kadar sistemleşir (Bursalıoğlu, 2005).

Tükenmişlik (Burnout), 70'li yılların sonunda ve 80'li yılların ilk dönemlerinde ortaya çıkan bir kavramdır. Tükenmişlik konusunda çalışmalar yapan ilk bilim adamlarına göre tükenmişlik, yüksek motivasyona sahip bireylerin coşkularını kaybettikleri bir aşınma döneminin neticesi olarak ifade edilmektedir (Maslach, 1982). Freudenberger ve Richelson, (1994) tükenmeyi, enerji, kaynaklar ve bireysel güçle ilgili doyumsuz istekler sonucunda tükenme olarak ifade ederken; Maslach, kişinin tüm alakasını ve tüm çalışma arkadaşlarına karşı duygusal hislerini yitirmesi ve çalışma arkadaşlarına olumsuz davranışlar göstermesi olarak ifade etmiştir (Maslach ve diğ., 2001). Tükenmişlik Cherniss (1980) tarafından strese verilen bir tepki olarak değerlendirilmiş ve üst düzey bağlılığın neticesi olarak meydana gelen tükenmişliği üst düzey stres veya doyumsuzluğa tepki neticesinde işten uzaklaşma şeklinde ifade etmiştir. Tükenmişlik, Mc Carty (1985) tarafından bir stres denklemi olarak tanımlanır.

Son zamanlarda öğrenciler üzerinde yapılan tükenmişlik araştırmaları dikkat çekmektedir. Stersin oluşumunda lise ve üniversite öğrencilerinin içinde buldukları yaşam tarzları etkili olmaktadır. Bu öğrenciler özel bir amaca (sınavlardan iyi not alma ve mezun olma gibi) yönelik amaçladıkları zorunlu yapılandırılmış faaliyetlerle (derse dahil olma ve ders yükümlülüklerini yerine getirme gibi) karşı karşıyadırlar (Schaufeli ve Salanova, 2007). Aslında, günlük konuşma dilinde ifade edilmesine karşın öğrenciler ne bir çalışandır, ne de öğrencilik bir meslek olarak kabul görebilir. Ama buna rağmen, psikolojik bir çerçeveden bakıldığında, öğrencilerin en temel yükümlülüğü “iş” olarak ifade edilebilmektedir (Schaufeli ve Taris, 2005).

“Ülkemizde eğitim içeriğimiz, ilköğretim, lise, üniversite ve hatta meslek öncesi periyotta bir hayli yüksek düzeyde yarışma temelli sınavların var olduğu bir sisteme sahiptir. Bu sebeple, bahsedilen öğretim kademelerinde yer alan öğrenciler için kariyerlerini planlamaları bir hayli sıkıntılı ve stresli bir hale gelmektedir. Orijinalinde işle ilgili bir fenomen olarak tanımlanan, fakat öğrencilerde de karşılaşıldığı rapor edilen tükenmişliğin Türk öğrencilerinde de var olması muhtemel görünmektedir” (Çapri, Gündüz ve Gökçakan, 2011).

Çalışma yaşamı, günlük koşuşturmalar ve teknolojik imkanların ortaya çıkardığı hareketsizliğin neden olduğu tekrarlanabilen ve yoğunluğu yüksek stresörlerin etkisinin azaltılması, çalışma dışında kişinin öncelikle kendisine ayırabileceği özgür ve seçici olarak kullanabileceği bir boş zamanın olmasına bağlıdır. Sonrasında ise, boş zamanın eğitim, kültür, alışkanlıklar, imkânlar ve kişilik gibi kendisine özgü bir takım değer ölçüleri çerçevesinde seçebileceği etkinliklerle değerlendirebilmesi önem kazanır (Karaküçük, 1996). Günümüz rekreasyonel endüstrisi kişilere oldukça zengin olanaklar sunmaktadır. Bu olanaklar sayesinde insanlar, ihtiyaçlarına göre kendilerine uyan faaliyetleri çeşitli yollarla bulma şansına sahiptirler (Mastealexis, Barr, Hums, 2005).

Rekreasyona duyulan gereksinim rekreasyon aktivitelerinin kişisel ve toplumsal olarak ortaya koyduğu yararlarından ortaya çıkmaktadır. Rekreasyon faaliyetleri birçok ülkede büyük reklam kampanyaları ile çok ilerleme kaydetmiştir. Fiziksel, psikolojik ve sosyal yararlar rekreasyona duyulan ihtiyacın potansiyelini artırmıştır. Rekreasyon faaliyetleri sosyal konularla paralel olarak değişik

ihtiyaç düzeyleri gösterir (Tunçkol, 2001). Rekreasyon aktiviteleri gruplar arasındaki bu çatışmayı azaltmak için önemli rol oynamaktadır. Rekreatif faaliyetlerde sosyal, ekonomik yada eğitim farklılıkları ortadan kalkar veya önemini yitirir. Bütün rekreasyon aktivitesinde, bir işçi ile bir fabricator, bir öğrenci yada bir öğretmen gibi farklı düşüncelere sahip kişiler bir arada bulunabilmekte, aynı taraflarda ve şartlarda aktivitelerde yer alabilmektedirler (Karaküçük, 2001). Boş zamanların, insanın kendi istediği ve seçtiği çeşitli rekreatif faaliyetlerle dolu olması onun iş verimliliği ve performansının yükselmesi kadar dengeli bir ruh sağlığına sahip olup mutlu bir insan olması bakımından büyük önem taşımaktadır (Mete, Ağaoğlu, 2003). Boş zamanlarında yaptıkları rekreasyon faaliyetleri kişisel ve toplumsal gelişmeye büyük katkı sağlamaktadır. Rekreasyon aktiviteleri kişisel açıdan; bedensel sağlık gelişiminin sağlanmasını, ruh sağlığının kazandırılmasını, bireyi sosyalleştirmesini, yaratıcılığını, bireysel becerisini ve yeteneğinin geliştirilmesini, çalışma başarısını ve iş verimine katkısını sağlamaktadır. İnsanların rekreasyon faaliyetleriyle verimi etkileyecek olumsuz duyguların giderilmesinde, fiziki sağlığın gelişmesi, yeni arkadaşlıklar edinilmesi, yeni bilgiler öğrenilmesi, günlük monotonluğun giderilmesi, kendine güven hissini artması, ruhsal sağlığın gelişmesi, zeka gelişimine katkı sağlanması ve liderlik vasıflarının kazanılması gibi faydalar söz konusudur (Pulur, 2003).

Çocukluk insan hayatının şekillendiği gelişimsel dönemlerden biridir ve bu dönemin sağlıklı olabilmesi için çocukların ailelerinin yanında yetişmesi esas olarak kabul edilmiştir. Ancak çocukların fiziksel ve ruhsal gelişimleri açısından ailelerinin yanında kalmalarının sakıncalı olduğu zamanlar da bulunmaktadır. Yoksulluk, aile içi sorunlar, anne veya babanın ölümü, anne veya babanın çocuklarını terk etmesi, anne veya babanın ruh sağlığının yerinde olmaması, anne veya babanın cezaevine girmesi, çocuğun ihmal ve istismar edilmesi gibi sebeplerden dolayı pek çok çocuk korunmaya muhtaç hale gelmektedir. Kimi çocuklar ebeveyni olmadığı için korunmaya muhtaç hale gelirken, kimi çocuklar ebeveyni tarafından fuhuşa sürüklenerek, şiddet görerek, uyuşturucu ve madde kullanarak, sokakta çalıştırılarak, çeşitli ihmal ve çeşitli istismarlara maruz kalarak korunmaya muhtaç hale gelmektedirler (Şimşek ve diğ., 2008).

Korunma ihtiyacı içerisinde olan çocukların tespiti ve işlemlerinin yapılmasından Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı İl Müdürlükleri sorumludur. (Yavuz, 2016). Korunmaya muhtaç olmanın birçok nedeni vardır. Korunmaya muhtaç çocukların koruma ve bakım altına alınma nedenleri her çocuğa göre farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar çocuğun cinsiyetinden yaşına, doğduğu ilden kardeş sayısına kadar birçok etkene ve aile yaşantısına göre değişmektedir (Brown, 2008). Korunmaya muhtaç çocukların koruma ve bakım altına alınma nedenlerinin ülkeden ülkeye değişiklik gösterdiği görülmektedir. Ülkemizde çocukların koruma ve bakım altına alınma nedenleri arasında ihmal, istismar, terk edilme, ebeveynin ölümü, ebeveynin boşanması, kötü alışkanlıklar (alkol, madde kullanımı), ekonomik ve sosyal yoksunluk gibi nedenlerin en fazla görülen koruma ve bakım altına alınma nedenleri olduğu bilinmektedir (Yavuz, 2016).

Kurum bakımı, korunmaya muhtaç çocukların bakımlarını, fiziksel ve ruhsal sağlıklarını koruma ve sürdürmelerini, hayata sağlıklı bir birey olarak güven ve huzurla katılmalarını ve böylelikle topluma faydalı kişiler olarak yetişmelerini sağlamayı amaçlayan bir yöntemdir (Demirbilek, 1998).

Çocuk Evleri 0–18 yaş grubu en çok 6–8 çocuğun ikamet edip hayatlarını devam ettirebileceği, her şehrin sosyal-kültürel ve fiziksel yapısı, çocuk yetiştirmeye müsait alanlarında, genelde şehir merkezinde, okullara ve hastanelere uzak olmayan apartman dairesi veya müstakil dairelerde bir ev ambiyansı gerçekleştirilerek korunma ve bakım altına alınan çocukların ana gereksinimlerinin sağlanabileceği, toplu yaşamın var ettiği olumsuzlukları tecrübe etmeden kendisine güvenli, geleceğe güvenle bakabilen, kendisini bu şartlara en üst düzeyde hazırlayan ve gelecek kaygısını en aly seviyeye indirgemiş, arkadaşlık, komşuluk ve mahalle gibi kavramları tatmin edici şekilde yaşayarak öğrenebilecek, toplumla birlikte ve toplumun gerçeklerini idrak ederek kendi ayakları üstünde durabilen bir gençlik yetiştirmek hedefi ile tertip edilmiştir (Uslu, 2011).

Bu çalışmanın amacı, Karaman ili bünyesindeki çocuk evlerinde korunma altına alınan çocukların rekreatif faaliyetlere katılım, karar verme, sürekli kaygı ve tükenmişlik düzeylerini tespit

edebilmektir. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin raporlanması ile çocuk evlerinde koruma altına alınan çocukların fiziksel ve ruhsal gelişimlerinin iyileştirilmesi için Karaman Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne destek olmak hedeflenmektedir.

2. Yöntem

Bu kısımda; araştırmanın grubu, araştırmanın modeli, verilerin nasıl toplandığı, veri toplama araçlarının neler olduğu ve verilerin analizi ile ilgili nasıl işlemler yapıldığı hakkında bilgiler bulunmaktadır.

2.1. Araştırma Modeli

Araştırma, nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma tasarımı çerçevesinde durum analizi yaklaşımı benimsenmiştir. Nitel araştırma, sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde gerçekçi ve bütünsel bir biçimde irdelemeyi ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır. Bu çerçevede sosyal dünyanın göreceliğini esas alarak, sosyal olguların bir durumun kendine özgü boyutlarının ayrıştırılmasıyla anlaşılabilirliğini savunur. Bu temelde bireylere kendi hikayelerini paylaşma ve seslerini duyurma imkânı vererek, sosyal olgulara ilişkin derin anlayışlar sunar (Şimşek ve Yıldırım, 2011).

2.2. Araştırma Grubu

Araştırmanın evrenini Karaman Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi bünyesinde oluşturulan 6 çocuk evinde koruma altına alınan 7-18 yaş aralığında toplam 31 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubu, uzman yönlendirmesi ile belirlenen bu çocuk evlerinden bir tanesi ile oluşturulmuştur. Bu seçilen çocuk evinde 15-17 yaş aralığında 5 çocuk araştırmamıza gönüllülük esasına dayanarak katılmıştır.

Bu çerçevede amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örneklem yöntemi kullanılmıştır. Bu örneklemin mantığı daha önceden belirlenmiş bazı önem ölçütlerini karşılayan tüm durumları çalışmak ve gözden geçirmektir (Patton, 2014). Bu ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi dikkate alınabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Araştırmamızın örneklem belirleme sürecinde 15-17 yaş aralığındaki çocukların, kendilerine yöneltilen sorulara alt yaş çocuklara nazaran daha bilinçli cevap verme olasılıkları durumu temel alınan ölçüttür.

2.3. Verilerin Toplanması

Karaman Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi bünyesinde çalışan uzman personel tarafından, araştırmanın niteliğine uygun olarak 15-17 yaş aralığına sahip çocukların ikamet ettiği bir çocuk evi belirlenerek görüşme takvimi hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme takvimine göre, sırayla katılımcılarla görüşülmüştür. Araştırmada veri toplayabilmek için görüşme yöntemi kullanılmıştır. Kuş (2003), araştırmalarda yoğun bir şekilde kullanılan veri toplama tekniklerinden birisinin, görüşme ya da mülakatın şeklinde önceden planlanmış soruların kullanıldığı ve karşıdaki bireyin sorulara cevaplar verdiği, amaca uygun hareket edilen bir söyleşi olduğunu ifade etmektedir. Bir başka ifade ile görüşme, önceden planlanmış ve ciddi bir hedefe yönelik gerçekleştirilen, karşıdakine sorular sorma metoduyla cevaplar alan ve temelinde etkileşim olan bir iletişim sürecidir. Tanımda ifade edilen bu süreç, karşılıklı gerçekleştirilecek bu iletişimin sürekli ve dinamik yapısını ortaya koyar. Bu dinamik yapı, karşılıklı etkileşim temelli bir bağ kurmayı öncelikli kılar. Görüşme sürecinin planlı ve amaçlı olma özelliği ise görüşme tekniğini, bir sohbet olmaktan ayırt eder ve görüşmeyi hedeflere yönelik olarak programlanmış bir veri toplama çalışması haline getirir. Bu sebeple, görüşmede kullanılan soru ve cevap yöntemi, veri toplama esnasında bir ilişki kurma ve veriyi elde etme yolu olarak da ifade edilebilir (Şimşek ve Yıldırım, 2011). İnsan hayatında görüşmenin, önemli ve önemli olduğu kadar da eski bir yeri vardır. Görüşme, bireylerin farklı konulardaki bilgi, düşünce, tutum ve

davranışları ile bahsedilen bu ifadelerin olası sebeplerinin elde edilmesinde en çabuk ve kısa yolu olarak da kullanılmıştır (Karasar,2005).

Çocuk evlerinde yaşayan çocukların rekreatif faaliyetlere katılım düzeylerinin ve psiko-sosyal durumlarının belirlenmesine ilişkin yarı yapılandırılmış görüşme formu katılımcılara yöneltilmiştir. Bu formun hazırlanma aşamasında demografik bilgilerine ilişkin soruların yanı sıra, Melbourne Karar Verme Ölçeği, Spielberger Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği ve Maslach Tükenmişlik Envanteri-Öğrenci Formu baz alınarak örneklem grubunu oluşturan çocuklara belirlenen sorular sözel olarak yöneltilmiştir. Moustakas (1994) olgu bilim çalışmalarının veri toplama aşamasının genellikle derinlemesine mülakatlara dayandığının altını çizerek, bu sürecin gözlemlerle tamamlanabileceğini belirtmektedir.

Çalışma grubuna dahil olan 5 katılımcı ile mülakatlara başlanmadan önce, araştırmanın örneklem ölçütüne uygun özelliklerde çocuk evinde yaşayan 1 çocuk ile pilot bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda araştırmacı detaylı bir mülakat denemesinde bulunma fırsatı yakalayarak, katılımcılarla etkili mülakat yapma hususunda tecrübe kazanmıştır. Ayrıca yaşamlarının psiko-sosyal açıdan incelenmesine ve rekreatif faaliyetlere katılımlarının belirlenmesine ilişkin bireysel deneyimlerin özünü anlayabilmek, paylaşılan ortak anlamları açığa çıkarabilmek ve derin bir anlayış sunabilmek için katılımcıların aktardıklarını dinleme, algılama ve yorumlama konusunda ciddi bir ön hazırlık olanağı elde etmiştir. Diğer taraftan gerçekleştirilen bu pilot çalışma, mülakat sorularının gözden geçirilmesini ve gerekli düzeltmelerin yapılmasını sağlamıştır. Yapılan pilot çalışma ile sorular ile ilgili düzenlemelerin yanı sıra, katılımcının kendini daha rahat ifade edebileceği bir ortamın oluşturulmasının gerekliliği de saptanmış ve bu konuda uygun bir görüşme yeri tespit edilmiştir. Söz konusu pilot çalışma sonucunda elde edilen verilerin analiz aşaması da mülakatların yazılı hale getirilmesi ve ayrıntılı bir biçimde okunması ile katılımcılar tarafından dile getirilen önemli ifadelerle atıfta bulunularak ortak temaların ve anlam kümelerinin oluşturulması hususunda araştırmacıya pratik yapma imkanı tanımıştır. Böylece ana araştırma için bir temel oluşturulmuştur.

Pilot çalışma tamamlandıktan sonra araştırmanın ana çalışma grubu ile mülakatlara başlanmıştır. Bu kapsamda 5 katılımcı ile (her biri 1 saate varan) derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda öncelikle araştırmanın amacı ve süreci açıklanmıştır. Sonrasında mülakat prosedürleri aktararak, etik prensipler ortaya koyulmuş ve gizlilik taahhüdünde bulunulmuştur. Araştırmacının, mülakat boyunca gözlem ve izlenimleri ile gerekli gördüğü diğer hususları not edebileceği hatırlatılmıştır. Güvene dayalı bir etkileşim sağlayabilmek adına böyle bir girişle başlayan mülakatlar, katılımcıların yaşadıkları evde gerçekleştirilmiş ve ortalama 60 dakika sürmüştür. Her ne kadar önceden yapılandırılmış bir mülakat formu hazırlanmış olsa da katılımcıların bunun ötesinde zengin bir anlatım sağlaması sonucunda esnek davranılarak mülakatlar genellikle doğal akışına bırakılmıştır. Özellikle yanıtların tam olarak anlaşılmadığı ve konunun dağılmaya başladığı durumlarda, mülakat soruları farklı biçimlerde ifade edilerek konuyla ilgili derinlemesine bilgi sağlanmaya çalışılmıştır. Buradaki amaç, verilen yanıtları belirli bir doğrultuda yönlendirmek değil; katılımcılara farklı yollardan ulaşarak araştırılan olguya odaklanılmasını ve ayrıntılı açıklamalar yapılmasını sağlamaktır.

Görüşme yöntemi ile elde edilen veriler, tematik içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Görüşme formundaki her bir soruya karşı gelen ifadeler çözümlenerek mevcut temalar çıkarılmıştır. Bunlar içinden en sık tekrar eden belli başlı temalara ulaşarak bir yargıya varılmaya çalışılmıştır. Bu genel temaların oluşturulmasına yön veren cevaplar örnek diyaloglar halinde temaların altında verilmiştir. Katılımcılar; harfler şeklinde kodlanmıştır. Bu kodlama ile katılımcıların belirginleşmesinin önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Karaman Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi bünyesinde koruma altına alınan çocukların rekreatif faaliyetlere katılım düzeylerinin ve psiko-sosyal durumlarının belirlenmesine ilişkin soru formunun oluşturulmasına yönelik çalışmalar aşağıda belirtilmiştir.

Kişisel Bilgi Formu

Karaman Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi bünyesinde koruma altına alınan çocukların bireysel özellikleri ile ilgili bilgi toplamak ve araştırma konusunun bağımsız değişkenlerini belirlemek amacıyla, araştırmacı tarafından oluşturulan ve yaş, cinsiyet ve sınıf değişkenlerini içeren kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Rekreasyon Alan Soruları

Rekreasyon alanı ile ilgili sorular oluşturulurken, bir alan taraması yapılmış ve bu amaçla yapılan çalışmalar değerlendirilmiştir. Katılımcılara yöneltilcek sorular, lisans üstü eğitimlerini rekreasyon alanında tamamlamış, alanında tecrübeli ve akademik çalışmalarını bu yönde gerçekleştirmiş üç öğretim üyesi tarafından oluşan uzman bir ekip ile belirlenmiş ve sorular katılımcılara yöneltilmiştir. Bu doğrultuda katılımcılara rekreasyon alan sorularından “Rekreasyonun ne olduğu konusunda bir bilginiz var mı?” sorusuna kendi bilgisi dahilinde cevap vermesi beklenerek, rekreasyon bilgisine sahip olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Katılımcının bu soruya vermiş olduğu cevap sonrasında, araştırmacı tarafından katılımcıya rekreasyon ve boş zaman kavramları ile ilgili bilgi aktarımı yapıldıktan sonra katılımcının rekreasyon alanındaki diğer sorulara cevap vermesi istenmiştir.

- Rekreasyonun ne olduğu konusunda bir bilginiz var mı?
- Günlük boş zaman süreniz ne kadardır?
- Günlük boş zaman sürenizin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
- Boş zamanınızda ne tür rekreatif faaliyetlere katılmak istersiniz?

Karar Verme

Katılımcıların karar verme düzeylerini tespit edebilmek amacıyla, alanda bir literatür taraması neticesinde yapılan çalışmalar değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda uzman bir ekip tarafından, geçerlik ve güvenilirliği sağlanmış Melbourne Karar Verme Ölçeğinden faydalanılarak sorular belirlenmiş ve katılımcılara yöneltilmiştir.

- Kendi başına karar verebilir misin?
- Verdiğin kararı hemen uygular mısın?
- Verdiğin kararlardan pişman olur musun?

Kaygı

Katılımcıların kaygı düzeylerini tespit edebilmek amacıyla, alanda bir literatür taraması neticesinde yapılan çalışmalar değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda uzman bir ekip tarafından, geçerlik ve güvenilirliği sağlanmış Spielberger Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeğinden faydalanılmıştır. İlgili ölçeğin durumluk kaygı soruları kapsam dışında bırakılarak, sürekli kaygı ile ilgili sorular değerlendirilerek sorular belirlenmiş ve katılımcılara yöneltilmiştir.

- Genel olarak kendini nasıl tanımlarsın?
- Gelecekle ilgili bir endişen var mı?

Tükenmişlik

Katılımcıların tükenmişlik düzeylerini tespit edebilmek amacıyla, alanda bir literatür taraması neticesinde yapılan çalışmalar değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda uzman bir ekip tarafından, geçerlik ve güvenilirliği sağlanmış Maslach Tükenmişlik Envanteri-Öğrenci Formundan faydalanılmıştır. Belirlenen sorular katılımcılara yöneltilmiştir.

- Kendini değerlendirdiğinde nasıl bir ruh hali içerisinde?
- Hangi konuda kendini tükenmiş hissedersin?

2.4. Veri Toplama Süreci

Karaman Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi bünyesinde ki çocuk evlerinde yaşayan 5 katılımcıya ulaşılmıştır. Katılımcıların ikamet ettikleri çocuk

evine gidilerek, yapılan görüşmelerin araştırmacı, bir uzman ve katılımcının bulunduğu bir odada gerçekleştirilmesi sağlanmıştır. Bu doğrultuda yapılmak istenen, katılımcının diğer katılımcı cevaplarından etkilenmesini önlemeye çalışmaktır. Her katılımcı ile yapılan görüşme, sessiz bir ortamda yapılmış ve bu sayede katılımcının vereceği cevaplara daha fazla konsantre olması sağlanmıştır. Katılımcıların ifadeleri, özel hayatlarının gizliliğini sağlamak amacıyla kayıt altına alınmamış, yazılı olarak kayıt edilmiştir.

2.5. Veri Geçerliliği

Verilerin geçerliliğinin sağlanması için üç aşamalı yöntem kullanılmıştır. Birinci aşama, görüşme sorularının hazırlanması sürecidir. Sorular alan yazın taraması sonucunda elde edilen çıktılara ve uzman görüşlerine göre hazırlanmıştır. Ayrıca pilot görüşme yapılarak soruların anlaşılabilirliği kontrol edilmiştir. İkinci aşama, metin haline getirilen görüşme kayıtları katılımcılara tekrar okutularak verilerin doğruluğu kontrol edilmiştir. Üçüncü aşama, toplanan veriler araştırmacı dışında alanında uzman ve nitel araştırma yöntemlerinde deneyimli diğer bir araştırmacı tarafından da analiz edilmiştir. Araştırmacılar arası tutarlılık yüksek bulunmuştur.

2.6. Çalışmanın Sınırlılıkları

Katılımcıların, Karaman Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi bünyesinde koruma altına alınan çocukların olması nedeniyle görüşmeler esnasında katılımcıların yanında bir uzman bulunmaktaydı bu uzmanın görüşme esnasındaki varlığı çocukların sorulan sorulara verdiği cevaplarda kendilerini net olarak ifade edememesine sebep olmuş olabilir.

Veri güvenilirliği açısından veri üçlemesi sağlanamamış olup tek bir boyutta görüşme yöntemi ile sorular belirlenmiştir.

2.7. Verilerin Analizi

Araştırmanın veri analiz aşamasında Moustakas'ın (1994) olgu bilim çalışmaları için önerdiği süreç temel alınmıştır. Sorulan sorulara karşılık alınan cevaplarla, sonucunda yaklaşık 15 sayfalık ham veri metni oluşmuştur. Bu süreçte araştırmacı, katılımcıların yaşamlarının psiko-sosyal açıdan incelenmesine ve rekreatif katılımlarının belirlenmesine ilişkin bireysel deneyimlerini de mümkün olduğunca bir kenara bırakmaya ve yargıda bulunmaktan kaçınmaya çalışmıştır. Böylece önyargılarından uzaklaşmaya ve tüm dikkatini katılımcıların deneyimleri üzerinde yoğunlaştırmaya özen göstermiştir. Daha sonra mülakat metinleri tek tek ele alınmış ve her biri ayrıntılı bir biçimde irdelenerek veriler derinlemesine analiz edilmiştir. Bu doğrultuda katılımcıların yaşamlarının psiko-sosyal açıdan incelenmesine ve rekreatif katılımlarının belirlenmesine ilişkin ne yaşadıkları ve bu deneyimi nasıl yaşadıkları hakkında kapsamlı bir anlayış geliştirilmeye çalışılmış ve metinlerin içerikleri bu gözle tekrar okunmuştur. Bu çerçevede söz konusu metinlerdeki katılımcıların yaşamlarının psiko-sosyal açıdan incelenmesine ve rekreatif katılımlarının belirlenmesine ilişkin ilgili durumun doğasına ve özüne ulaşmayı sağlayacak önemli ifadeler odaklanılmış ve bunlardan alıntılar yapılmıştır. Böylece veriler üzerinde bir indirgeme işlemi gerçekleştirilerek, yaşanan psiko-sosyal deneyimini anlamlandırmaya katkıda bulunmayan ve rekreatif faaliyet olarak değerlendirilmeyecek aktivite katılımını içeren ifadeler çıkartılmıştır.

3. Bulgular

3.1. Araştırma Grubunun Kişisel Özellikleri

Araştırmaya katılan katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin veriler ve yorumları aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Dağılımı

Katılımcıların Kişisel Özellikleri	Belirtme Sıklığı	%
Yaş	15	20
	16	60
	17	20
Cinsiyet	Erkek	100
	Kadın	--
Sınıf	9	20
	10	20
	11	20
	12	40

Çizelge’de görüldüğü üzere, yaş durumu değişkenine bakıldığında, katılımcıların yaş durumunun 15-17 yaş aralığında olduğu, bunlardan %20 sinin 15 ve 17 yaş, %60’ının ise 16 yaş olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkenine bakıldığında katılımcıların tamamının erkek olduğu, sınıf değişkenine bakıldığında ise katılımcıların %20’sinin 9., 10. ve 11.sınıflarda, %40’ının ise 12.sınıfta öğrenim gördüğü belirlenmiştir.

3.2. Temalar

3.2.1. Temalar ve Kodların Oluşturulması

Çalışmanın bu kısmında araştırma kapsamı içerisinde gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda oluşturulan temalara ve kodlara ait görüşmeciler ifadelerine yer verilmiştir. Araştırma sonucunda çocuk evlerinde koruma altına alınan çocukların rekreatif faaliyetlere katılım düzeylerinin ve psiko-sosyal durumlarının belirlenmesine yönelik (rekreasyon teması ile ilgili bilgi, boş zaman süre algısı, süre yeterliliği, istek; karar verme teması ile ilgili bireysel karar verebilme, erteleme, pişmanlık; kaygı teması ile ilgili kendini tanımlama, gelecek endişesi; tükenmişlik teması ile ilgili kendini değerlendirme, tükenmişlik nedeni) 11 farklı kod belirlenmiştir.

3.2.2. Rekreasyon Teması

Rekreasyon kavramı katılımcılar tarafından bilinen bir kavram olmamakla beraber, rekreasyon faaliyetlerini gerçekleştirdikleri boş zaman süresi ile ilgili algıları da kişiye göre farklılık göstermektedir. Katılımcılar boş zaman sürelerini yetersiz bulduklarını, bunun için en önemli etkeninde yoğun ders yükü olduğunu ifade etmektedirler. Katılımcılar boş zaman faaliyetlerinin yaşanılan çevre ile ilintili olduğunu düşünürken, sosyal ve sportif içerikli rekreatif faaliyetlere katılmak istemektedirler.

Rekreasyon Bilgisi

“Böyle bir kavramı daha önce hiçbir yerde duymadım”

K1 - (17.11.2017)

“Rekreasyonla ilgili herhangi bir bilgim yok, aklıma bir şey gelmiyor.”

K4 - (20.11.2017)

Boş Zaman Süre Algısı

“Dersler, okul ve kişisel ihtiyaçlarım dışında maksimum 2 saatlik bir boş zaman sürem var”

K2 - (18.11.2017)

“3,5’da okuldan geliyorum, ödevlerimi yaptıktan sonra uyuşana kadar toplam 4 saatlik boş vaktim var”

K1 - (17.11.2017)

Boş Zaman Süre Yeterliliği

“Okuldan geldikten sonra hemen ders çalışmaya başlıyorum ve yemek saatine kadar ders çalışıp, yemek saatinden sonra da az bir dinlenme ve uyku şeklinde günümü tamamlıyorum”

K5 - (22.11.2017)

“Bir günüm çok yoğun geçtiği için boş zamanım çok yetersiz kalıyor, bu yüzden boş zaman sürem yeterli olduğunu düşünmüyorum.”

K2 - (18.11.2017)

İstek

“Boş zamanlarımda genelde hali sahaya gitmek, basketbol oynamak ve Pele ile futbol maçı izlemek ve yüzmek isterdim”

K3 - (19.11.2017)

“Hafta sonrası bir gün geziye katılmak, makroyu görmek, sinemaya gitmek isterim”

K4 - (20.11.2017)

3.2.3. Karar Verme Teması

Katılımcılar karar verme aşamasında çevresindeki kişilerin görüşlerine önem vermesine rağmen, kararlarını kendileri almaktadırlar. Alınan kararların uygulama süreci ise bireysel farklılıklar gösterse de, kararların uygulanması neticesinde katılımcıların pişmanlık duymadığı gözlemlenmiştir. Bu bağlamda katılımcıların cevapları aşağıda belirtilmiştir;

Bireysel Karar Verebilme

“Karar verebilirim, o bilince sahibim. Birilerine danışma konusunda bencil değilim, insanlara danışırım ama kararımı kendim veririm”

K2 - (18.11.2017)

“Genellikle konudan konuya göre değişir, kararsız kaldığım yerde anneme ve ağabeylerime danışırım, fakat kendi kararlarımı uygulamayı tercih ederim.

K4 - (20.11.2017)

Erteleme

“Biraz ertelerim. Mesela okul takımında oynamak istediğime karar verdiğimde önce gider birkaç antrenmanı izlerim. Ortamı değerlendirdikten sonra antrenmanlara katılırım”

K1 - (17.11.2017)

“Verdiğim kararı geciktirmem, aklımdaki ve düşündüğüm şeylerin bir an önce olması için hemen uygulamaya geçerim.”

K2 - (18.11.2017)

Pişmanlık

“Karar verirken çok dikkatli davrandığım için, aldığım kararlardan bugüne kadar hiç pişman olmadım”

K3 - (19.11.2017)

“Bir karar verdiysem bundan pişmanlık duymam, kendi, seçtiğim karardan dolayı geri atmam.”

K2 - (18.11.2017)

3.2.4. Kaygı (Sürekli) Teması

Katılımcıların genel olarak sınırlı, aile konusunda duygusal ve hassas, buldukları ortama çabuk uyum sağlayabilen bireyler olduğu gözlemlenmektedir. Ayrıca katılımcıların gelecekle ilgili en büyük kaygılarının aile bireylerinden birini kaybetmesi olduğu, bunun dışında edinecekleri meslek konusunda herhangi bir endişe duymadıkları ve kendilerine güvendikleri gözlemlenmektedir.

Kendini Tanımlama

“Ortama çok çabuk uyum sağlayabilen, çabuk sinirlenen, insanlarla çabuk anlaşabilen biriyim”

K2 - (18.11.2017)

“Duygusal ve çekingen değilim ama konuya göre çok çabuk sinirlenebiliyorum.”

K3 - (19.11.2017)

Gelecek Endişesi

“Annem hayatımdaki tek varlık, onu kaybedersen farklı düşünceler içine girebilirim”

K3 - (19.11.2017)

“Gelecek ile ilgili bir kaygım yok, planlarımdan eminim, istediğim gelişimi gösterip istediğim mesleğe ve geleceğe sahip olacağıma inanıyorum”

K5 - (22.11.2017)

3.2.5. Tükenmişlik Teması

Katılımcıların genel olarak olumlu bir ruh hali içinde oldukları, kendilerine güvendikleri ve mutlu oldukları tespit edilmesine rağmen, aile bireylerinden birisi ile iletişiminin zarar görmesi veya onu kaybetmesi durumunda tükenmişlik duygusu içine gireceklerini ifade etmektedirler.

Kendini Değerlendirme

“Genel olarak mutluyum, şu an her şey yolunda gidiyor, kendimi çaresiz hissetmiyorum”

K1 - (17.11.2017)

“Hayatımdan mutluyum ve herhangi bir eksikliğim yok”

K3 - (19.11.2017)

Tükenmişlik Nedeni

“Kendimi sadece aile konusunda tükenmiş hissediyorum, onun dışında durumumdan keyif alıp olan göre yaşarım”

K2 - (18.11.2017)

“Babamla aramdaki ilişki kötü olduğunda kendimi tükenmiş hissederim, diğer başka konuları takmam”

K4 - (20.11.2017)

4. Tartışma ve Sonuç

Rekreasyon alanı ülkemiz açısından farklı boyutlarda incelendiğinde, belirli sebeplerden dolayı bireylerin hayatlarında istenilen seviyede var edemedikleri bir olgu, kamu ve özel kurum/kuruluşlarında çalışanlara tatmin edici seviyede sunulamayan bir program, eğitim kurumlarımız göz önüne alındığında ise yerini hala tam olarak bulamamış ve mutlak geliştirilmesi gereken bir disiplindir.

Rekreasyon eğitiminin 2000’li yıllarda ülkemizde verilmeye başlanması, bu alanda özellikle rekreasyon kavram bilgisi konusunda bireylerimizin henüz yeterli seviyeye ulaşamamasına sebep olarak gösterilebilir. Ülkemizde yaşayan çoğu birey, boş zaman kavramı konusunda yeterli bilgiye sahip olmamakla birlikte, boş zamanlarında yapmış olduğu aktiviteleri, rekreasyonel faaliyet olarak yaptığını ve bu alanın bir bilim alanı olduğu bilmemektedir. Bu bağlamda, rekreasyon eğitiminin gerçek anlamı ile üniversitelerimizin rekreasyon bölümlerinde verildiği de göz önüne alınırsa çocuk yaştaki bireylerimizin rekreasyon kavram bilgisi konusunda yeterli donanıma sahip olmaması şaşırtıcı değildir. Kavram bilgisi konusu ele alındığında çocuklarımızın okul öncesi ve ilkökul çağlarında rekreasyon alanı ile bilimsel anlamda tanıştırmak ve temel bilgiyi vermek, onların gelecek yaşantılarında rekreasyon alanını hayatlarının bir parçaları olarak yaşamalarına olanak tanıyacaktır.

Karaman Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi bünyesinde koruma altına alınan çocuklar ile yapılan bu çalışmada, çocukların rekreasyon kavram bilgisi ve sahip olunan boş zaman süresi algısı ile ilgili bilgileri incelendiğinde bahsetmiş olduğumuz sebeplerden dolayı rekreasyon kavram bilgisine sahip olmadıkları, rekreasyonun tanımı yapıldığında ise bu kavramı ilk defa bu şekilde duyduklarını ifade etmişlerdir. Bu husus, ülkemiz açısından rekreasyon konusundaki eğitim ve öğretim yetersizliğini bir kez daha gözler önüne sermiştir.

Rekreasyon kavram bilgisi konusunda yeterliliği olmayan bireylerin, sahip olunan boş zaman süresi konusunda da bilgisinin olmaması doğru orantılıdır. Bireylerin boş zaman süresi konusunda algılarının değerlendirilebilmesi için, öncelikle boş zaman süresinin hangi zaman dilimi olduğuna dair bilgisinin olması gerekir. Bu bağlamda, rekreasyon kavram bilgisinin geliştirilmesi ile ilgili gerekli eğitimin okul öncesi ve ilkökul seviyesinde verilmesi konusundaki öngörü, bireylerin rekreasyon eğitimi dahilinde serbest zaman, boş zaman, yarı boş zaman ve çalışma zamanı gibi kavramları da edinebilme imkanını verecektir. Her ne kadar sahip olunan boş zaman süresi konusunda yeterli bilgiye sahip olmasalar da, kavramlarla ilgili yapılan açıklamanın ardından çocuk evlerinde korunma altına alınan çocukların sahip olunan boş zaman süresi algılarının farklılık gösterdiği ve hafta içi boş zaman süresi algılarında birincil öncelikli olarak ders yükünün olduğu gözlemlenmiştir. Buna ek olarak, görüşmelerde boş zaman süresi ile ilgili alınan cevaplar değerlendirildiğinde, genel olarak çocukların boş zaman sürelerini genel olarak yetersiz buldukları ve boş zaman sürelerinin daha fazla olması konusunda ki isteklerini dile getirmişlerdir.

Karaman Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi bünyesinde koruma altına alınan çocukların boş zamanlarında katılmak istedikleri rekreasyon aktivitelerinin başında sosyal ve sportif aktiviteler gelmektedir. Ancak katılımcıların bu isteklerinin gerçekleşmesinde içinde buldukları çevre ve imkânların etkili olduğu görülmektedir. Koruma altına alınan çocukların, hafta içi ve hafta sonu boş zaman değerlendirme durumlarının kurum

veya evde var olan sosyal hizmetler uzmanı tarafından programlanıyor olması, katılımcıların boş zamanlarında katılmak istedikleri aktiviteleri kısıtladığını şeklinde yorumlanabilir. Her ne kadar, kurum veya evde var olan sosyal hizmetler uzmanı tarafından programlanan boş zaman aktiviteleri çocukların talepleri doğrultusunda planlansa da, katılımcılar boş zamanlarında katılmak istedikleri aktiviteleri sosyal ve sportif aktiviteler olarak cevaplamış ve bu aktivitelere katılmaya daha fazla ihtiyaç duyduklarını dile getirmişlerdir. Bu talebin sebebinin ise, anne ve babasından ayrı yaşayan katılımcıların yalnızlık duygusunu bastırabilmek adına çevresi ile daha fazla etkileşim içerisinde olma çabası nedeniyle sosyal rekreasyon aktiviteleri; yaşlarının gerektirdiği oyun ihtiyacı ve spora karşı yoğun ilgileri nedeniyle de sportif rekreasyon aktivitelerine katılım isteklerinin olduğu yönünde değerlendirilebilir.

Bu katılım taleplerinin gerçekleşmesi neticesinde çocuk evlerinde korunma altına alınan çocukların hem ruh ve fiziki sağlıklarının korunması veya iyileştirilmesi sürecine hem de kişisel ve toplumsal anlamda gelişimlerine katkı sağlanabilme sürecinde olumlu sonuçlar alınabilir. Çünkü, bireyin ruhsal sağlığının sağlanmasında boş zamanın olumlu şekilde geçirilmesi önemlidir. Sosyal ilişkiler, kişiye farklı düzeylerde güven duygusu sağlamakta, saygınlığını ve yaratıcılığını üst seviyelere çıkartmakta ve kendini gerçekleştirme imkanı tanımaktadır (Köknel, 1995).

Hart ve Fegley (1995), arkadaşlarıyla etkinliklere katılan ve katılmayan öğrencilerin kendini anlama ve sosyal yargılarını inceleyen bir çalışma yapmışlardır. Arkadaşlarıyla etkinliklere katılan öğrencilerin karakterlerini, amaçlarını ve ruhsal özelliklerini daha kolay anlattıkları görülmüştür. Yine aktif öğrencilerin arkadaşları tarafından daha kabul gören, gruba dahil kişiler olarak tanımlandıkları ortaya çıkmıştır (Pretty, Chipuer and Bramston, 2003). Bunun yanı sıra ergen, kendine denk yaş gruplarında toplumsal yaşam ile ilgili bir takım kuralları yaşayarak öğrenme sağlamaktadır (Kulaksızoğlu 1998).

Düzenli (2010), sosyalleşmeye yönelik boş zaman etkinliklerinin gençlerde anti-sosyal davranışları azalttığını belirtmektedir. Gençlerin, arkadaşlarıyla bulunduğu etkinlikler sosyal gelişimlerine yardımcı olur. Bu nedenle sosyalleşme ihtiyacına yönelik etkinliklerin belirlenmesi psiko-sosyal gelişim sürecinin tamamlanabilmesi açısından önemlidir.

Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi bünyesinde koruma altına alınan çocukların karar verme aşamasında, çevresindeki kişilerin görüşlerini almalarına rağmen kararlarını kendileri aldıkları ortaya çıkmıştır. Bu husus, çocukların küçük yaşlarında aile desteğinden mahrum kalmaları neticesinde hayatı kendi başlarına idam ettirmeleri gerekliliğini hissetmelerinin sonucu olarak açıklanabilir. Ancak çocuk evlerinde kaldıkları süre içerisinde hem kurumdan hem de yaşadıkları evde her türlü yardımı kendilerine sağlayan sosyal hizmetler uzmanlarına göstermiş oldukları saygı ve vermiş oldukları değer, katılımcıların karar verme aşamasında çevresinde bu kişilerin fikirlerini değerlendirmeye almasına sebep olmaktadır. Çocuk evlerinde yaşayan çocukların karakter ve kişiliklerinin göstermiş olduğu farklılıklar, alınan kararların uygulama süresinde de farklılıklar yaratmaktadır. Bu durum, katılımcının var olduğu çevre içerisinde ne kadar sosyal, girişken, uyumlu veya ne kadar çekingen, utangaç ve girişimci olmaması ile değişmektedir. Katılımcıların aldıkları kararların neticesinde pişmanlık duymamalarının, karar verme aşamasında çok dikkatli davranmaları ile mümkün olduğu şeklinde yorumlanabilir. Çocuk Evleri'nde koruma altına alınan çocuklar ile yapılan görüşmelerde kendilerinin hata yapma lüksleri olmadığını ve bu yüzden de özellikle kendileri için önemli olacak kararlarını daha dikkatli almaları gerektiği konusunda görüş belirtmişlerdir. Bu tutum onları karar verme konusunda doğru karara daha fazla yöneltmekte ve kararları neticesinde çoğunluklu olarak doğru kararlar verdiklerine inandıkları için de pişmanlık duymamalarına sebep olmaktadır.

Çalışmamızın örneklem gurubunu oluşturan erkek ergenlerin karar verme durumları ile ilgili yapılan çalışmalarda, özellikle cinsiyet değişkenini ön plana alan ve araştırma sonuçlarımızı destekleyecek çalışmalarda edinilen bulgulara göre; karar verme durumlarında erkek ergenler kızlardan hem daha öz-güvenli, hem de daha az stres yaşarken; kızların karar vermeye yaklaşımları daha güvensiz ve daha streslidir (Güçray, 2001). Bu bulgu, O'Hare ve Beutell'in (1987) araştırmasının sonuçları ile aynı yöndedir. Araştırmacılar, erkeklerin karar vermede kontrol gücüne

sahip olduklarını düşündüklerini, kızların ise bu konuda kendilerini yetersiz algıladıklarını belirtmektedirler. Yine araştırmada elde edilen bu sonuç, Radford, Mann, Ohta ve Nakane (1993)'nin Avusturalya'lı ve Japon öğrenciler ile Friedman ve Mann'ın (1993) İsrail ve Avusturalya'lı ergenlerle yaptıkları çalışmaların bulguları ile de tutarlıdır. Bu araştırmaların bulguları da erkek ergenlerin karar verme durumlarında kızlardan daha yüksek öz-saygıya sahip olduklarını ve daha düşük düzeyde panik yaşadıklarını ortaya koymaktadır.

Katılımcıların en büyük kaygılarının aileleri konusunda oldukları gözlemlenmiştir. Bu husus, aile bireylerinden uzak kalmaları neticesinde ortaya çıkmaktadır. Katılımcıların bir kısmı hayatta var olmayan aile bireyleri ile ilgili hassasiyet yaşarken, diğer bir kısmı ise her ne kadar yanında var olmasa da onları kaybetmekten veya iletişiminin kesilmesinden dolayı çok büyük duygusallık yaşamakta ve bu durum onları aile bireylerini kaybetme veya uzaklaşma konusunda kaygıya düşürmektedir. Genel olarak sınırlı bir yapı içerisinde olmalarının da, bu kaygı neticesinde ortaya çıktığı şeklinde yorumlanabilir. Katılımcılar aileleri konusunda kaygı yaşarken, gelecek konusunda özellikle edinecekleri meslekler ile ilgili kaygı yaşamamakta ve kendilerine güven duymaktadırlar. Bu durum, katılımcıların meslek liselerinde okuyor olmalarından kaynaklı olarak, bir meslek ile ilgili yeterli tecrübeyi edinmiş veya ediniyor olmaları ile ilgili olduğu, ayrıca çocuk evlerinde korunmaya alınan bireylerin eğitim ve öğretimleri sonrasında devlet kurumlarında öncelikli olarak atanmalarının sağlanmasının gelecek endişelerini büyük ölçüde azaltmakta olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Ergenlerin aile bireyleri ile ilgili kaygıları üzerine yapılan çalışmalar, araştırma sonucuna paralel şekildedir ve bu kaygının sebepleri açıklanmıştır. Bowlby (1969)'ye göre bağlanma, bireyin kendisi için önemli olduğunu düşündüğü ve bir başkasına karşı geliştirmiş olduğu güçlü duygusal bağlar olarak ifade edilmektedir. Çoğunlukla anneye karşı geliştirilmiş olan birincil bağlanma figürüne göre bu duygusal bağların, çocukların psikolojik gelişiminde babalarına oranla daha kritik bir önem ifade ettiği kabul edilmektedir. Çocuklar, erken yaşta ebeveynleriyle olan ilişkilerinde ebeveynlerinin tepkileri doğrultusunda zihinsel olgular oluşturmakta ve bu modeller çocuğun sonradan ilişkilerine yön veren bir öncü misyonu üstlenmektedir. Çocukluk periyodunda güvenli bağlanmanın oluşmamasının, hayatın farklı dönemlerinde sürekli kaygı için bir risk yaratabileceği ön plana çıkarılmaktadır. Bu şartlar altında, anne ve baba tutumlarının kaygının oluşumundaki önemli etkisi ortaya çıkmaktadır.

Kaygı, Horney (1945) kaygının, ebeveynler ile çocuk arasındaki düzgün olmayan ilişkilerden ortaya çıktığını savunmuştur. Kusurlu ebeveyn tutumları, ana kaygıyı ortaya çıkaran en önemli sebeplerdir. Çocuğuyla düzgün bir iletişim sağlayamayan, çocuğun ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda hassaslık ve anlayış gösteremeyen ebeveyn tutumları sonucunda çocuklarda kaygı meydana gelmektedir. Fromm (1995) kaygının mevcut hale gelmesinde en önemli faktör olarak kusurlu ebeveyn tutumlarından bahsetmekte ve ifadeleri Horney ile benzerlik göstermektedir. Fromm'a göre çocuğun yetişmesinden sorumlu olan ebeveynlerin çocuklarına karşı alakasız olmaları, çocukta yalnızlık duygularına sebep olur. Bu durum karşısında çocukta çaresizlik ve kaygı duyguları meydana gelir. Adler (1963) çocuğa ilgisiz ve alakasız davranmanın, çocuğu kabul etmemenin onda aşağılık duygusunu yaratacağını, bunun sonucunda da aşağılık duygusunun kaygıya dönebileceğini ifade etmektedir. Küçük (1987) karı koca arasındaki arası çatışmalı evliliğin, çocukların kaygı düzeyini arttırdığını ve bu durumun çocukların benlik kavramlarını olumsuz etkilediğini ifade etmektedir.

Genel itibarıyla ergenlerin sınavlar, ödevler ve ağır ders yükünün yoğunluğu sonrasında başarısız olma ihtimalinin, gelecek ve meslek kaygısı yaşamalarına ve kendilerini tükenmiş hissetmelerine sebep olabileceği düşünülmektedir. Ancak, hem Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi bünyesinde koruma altına alınan çocukların yaşadıkları ev, eğitim öğretim hayatlarındaki düzen ve ihtiyaçlarının devlet tarafından karşılanıyor olması; hem de çocuk evlerinde koruma altına alınan çocukların yoğun ders yükü altında başarısız olma ihtimallerine karşın, okul sonrası meslek edinme sürecinde devlet desteğinin var olacağını ve atanma konusunda öncelikli bireyler olduklarını biliyor olmaları onların mutlu olmalarına ve kendilerini güven içerisinde hissetmelerine yeterli olduğu gözlemlenmektedir. Bu ortam çocuk evlerinde koruma altına alınan çocukların tükenmişlik düzeylerinin düşük olmasının nedenine sebep olarak gösterilebilir.

Çocuk evleri, korumaya aldıkları çocukları hayata hazırlamak ve aile eksikliğini en aza indirmek için yoğun bir çaba ve önemli imkanlar sunmaktadır. Bu şartlar içerisinde çocukların neşeli ve mutlu tavırları göze çarpmaktadır. Ancak aile eksikliğinin, çocuklar için en can alıcı nokta ve mutsuzluklarına, kaygılarına ve tükenmişliklerine sebep olacak birincil öncelikli sebep olduğu gözlemlenmektedir. Nagy ve Davis (1985) tükenmişliğe sebep olan dış etmenleri çalışma yeri, yükü ve ilişkileri, rol karmaşası, haftalık çalışma süresi, çalışma ortamı içindeki stres, sosyal anlamda desteklerin azlığı, yönetimle alakalı sorunlar, iş arkadaşı ve çevre desteğinin yeterli olmaması, çalışma yerinin fiziksel şartları, çalışma şekli, ailesel ve toplumsal sebepler şeklinde tespit etmiştir (Akt: Altıntaş, 1999). Ayrıca, iş olarak değerlendirilebilecek aktivitelerin yanı sıra, öğrencilerin gelişimsel ödevlerinin, ergenlik döneminin özelliklerinin, akran ve aile ilişkilerinin, sınav sürecinin, kariyer beklentilerinin varlığı öğrenciler üzerinde yoğun bir tükenme nedeni olabileceği düşünülmektedir (Çapulcuoğlu, 2012). Aynı kaygı durumunda olduğu gibi tükenmişlik anlamında da, aile bireylerinden biri ile iletişim eksikliğini yaşaması veya aile bireylerinden birisini kaybetmesi durumu bireyin tükenmişlik düzeyini en üst seviyelere çıkarabilme ihtimalini gözler önüne sermektedir. Dolayısı ile katılımcıların tükenmişlik düzeylerinin düşük olduğu ancak aile konusu göz önüne alındığında, herhangi bir olumsuzlukta büyük bir tükenmişlik duygusu içine girecekleri söylenebilir.

Bu çalışmanın amacı, Karaman ili bünyesindeki çocuk evlerinde korunma altına alınan çocukların rekreatif faaliyetlere katılım, karar verme, sürekli kaygı ve tükenmişlik düzeylerini tespit edebilmektir. Karaman Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi bünyesinde ki çocuk evlerinde yaşayan 5 katılımcı çocuk ile yapılan bu çalışma neticesinde elde edilen veriler doğrultusunda;

Öneriler

- Çocuk yaştaki bireylerin rekreasyon eğitimi bir öncelik olmasına rağmen, çocuk evlerinde görev alan sosyal hizmet uzmanlarının da, bu göreve başlamadan önce rekreasyon eğitimini almış olmaları zorunlu kılınmalıdır

- Çocuk evlerinde korunma altına alınan çocuklarımıza sunulan rekreatif hizmetler her ne kadar yeterli gibi görünse de, çeşitliliği artırılmalıdır. Özellikle çocukların ihtiyaç duyduklarını belirttikleri sosyal ve sportif rekreasyon etkinliklerine yönlendirilmesi sağlanmalıdır

- Çocuk evlerinde korunma altına alınan çocuklarımızın genel olarak psiko-sosyal durumlarında büyük eksiklikler görülmemesine rağmen en büyük sıkıntılarının aileleri ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. Bu hususta, hayatta olan aile bireyleri ile korunma altına alınan çocuklarımızın iletişimlerinin daha üst seviyede gerçekleştirilebilmesi için daha fazla çaba sarf edilmeli, bununla ilgili aile bireylerinin de psikolojik destek almaları ve bu iletişimin çocukların ruhsal anlamda gelecekte daha sağlıklı bireylerler olması için en önemli şartlardan birisi olduğu aile bireylerine etkili bir şekilde anlatılmalıdır.

Kaynaklar

- Adler, A. (1963). *The problem child*. New York: Capricorn Books
- Altıntaş, E. (1999). *Teknik Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerini Etkileyen Bazı Faktörler ve Yordayıcı Değişkenler*. IV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Eskişehir.
- Bahadır, Z., Certel, Z. (2013). *Evaluation of Life Satisfaction, Self-Esteem In Decision-Making and Decision Making Styles of Weighthlifting Referees*. Series Physical Education And Sport Science, Movement and Health, 8(2), Romania.
- Baltacı, Ö. (2010). "Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Kaygı, Sosyal Destek ve Problem Çözme Yaklaşımları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Attachment (Vol. 1)*. New York: Basic Books.
- Browne, K. (2008). "Çocuk İstismarı ve İhmalini Önleme Konusunda Dünya Sağlık Örgütü Tarafından Yürütülen Bilgilendirme ve Eğitim Paketi", (Çev: İlkiz Altınoğlu-Dikmeer),

Biröl, S. Ş., Temel, V., & Aydın, E. (2018). Karaman ili bnyesindeki çocuk evlerinde koruma altına alınan çocukların rekreatif faaliyetlere katılım düzeylerinin ve psiko-sosyal durumlarının belirlenmesi. *Journal of Human Sciences*, 15(1), 459-477. doi:[10.14687/jhs.v15i1.5230](https://doi.org/10.14687/jhs.v15i1.5230)

- Koruyucu Aile, Evlat Edinme Hizmetleri ve Ruh Sağlığı, Prof. Dr. Mualla Öztürk Anısına XX. Sempozyum Sunumları, 15-16 Şubat 2007, (Ed.: Neşe Erol), Ankara: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yay., s.251-257.
- Bursalıoğlu, Z. (2005). *Eğitim yönetiminde teori ve uygulama*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Certel, Z., Aksoy, D., Çalışkan, E., Lapa, T.Y., Özçelik, M.A., Çelik, G. (2013). "Research On Self-Esteem in Decision Making And Decision-Making Styles in Taekwondo Athletes". *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 93, 1971 – 1975.
- Certel, Z., Bahadır, Z., Sönmez, G.T. (2013). Investigation Of Empathy And Self-Esteem In Decision Making And Decision-Making Styles Among Those Who Played Team Sports. *Nigde University Journal of Physical Education And Sport Sciences*, 7(1), 16-27.
- Cherniss, C. (1980), *Staff Burnout: Job Stres in the Human Services*, Beeverly Hills, CA: Sage.
- Çağulcuoğlu, U. (2012). "Öğrenci Tükenmişliğini Yordamada Stresle Başa Çıkma, Sınav Kaygısı, Akademik Yetkinlik ve Anne-Baba Tutumları Değişkenlerinin İncelenmesi". Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Mersin.
- Çapri, B., Gündüz, B., Gökçakan, Z. (2011). Maslach Tükenmişlik Envanteri-Öğrenci Formu (MTE-ÖF)'nun Türkçe'ye Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 40 (1),134-147.
- Demirbilek, S. (1998). "Türkiye'de Korunmaya Muhtaç Çocuklar Sorunu", Metin Kutal'a Armağan, Mavi Ofset, s.615-628.
- Dilbaz, N. (2000). "Sosyal Anksiyete Bozukluğu: Tanı, Epidemiyoloji, Etiyoloji, Klinik ve Ayırıcı Tanı". *Klinik Psikiyatri Dergisi*. 3 (Ek.2):3-20.
- Düzenli, T. (2010). Kampüs Açık Mekân Olanaklarının Gençlerin Psikososyal Yapısına Bağlı Olarak İncelenmesi: K.T.Ü. Kanuni Kampüsü Örneği. Doktora Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, s:183, Trabzon.
- Ersever, H.Ö. (1996). The effect of Decision-making program and experience of interaction group upon decision-making styles of university students. (Unpublished Doctorate Dissertation) Ankara: A.Ü. Social Sciences Institute [Turkish with English Abstract].
- Freudenberger, N. J., Richelson, G. (1994), "Tükenmeye rağmen nasıl yaşanabilir?", N. Hisli Şahin (Editör), *Stresle Başa Çıkma, Türk Psikologlar Derneği Yayınları*, 2, 64-67.
- Friedman, LA. & Mann.L. (1993). Coping patterns in adolescent decision making: An Israili-Australian comparison. *Journal of Adolecence*. 16, 187-199.
- Fromm, E. (1995). *The art of loving* (Classics of personal development). Re-issue Edition. London: Thorsons.
- Güçray, S.S. (2001). Ergenlerde Karar Verme Davranışlarının Öz saygı Ve Problem Çözme Becerileri Algısı İle İlişkisi, *Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (8), s: 106-121.
- Hart, D. and Fegley, S. (1995). Prosocial Behavior and Caring in Adolescence: Relations to Self-understanding and Social Judgment. *Child Development*, 66, 1346- 1359.
- Horney, K. (1945). *New ways in psychoanalysis*. New York: Norton Publishing.
- Karaküçük, S, (2001). *Rekreasyon, Boş Zamanları Değerlendirme*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karaküçük, S. (1996). Stresle Başa Çıkma Rekreasyonun Faktörü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 4. Ankara, 55–64.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*.(15. bs.) Ankara: Nobel Yayınları.
- Köknal, Ö. (1995). *İnsanı Anlamak*. Altın Kitaplar Yayınevi, s: 414, İstanbul.
- Kulaksızoğlu, A. (1998). *Ergenlik psikolojisi*. Remzi Yayınevi. s: 269, İstanbul
- Kuş, E. (2003). *Nicel- nitel araştırma teknikleri*. Ankara. Anı Yayıncılık
- Kuzgun, Y. (1992). *Karar Stratejileri Ölçeği: Geliştirilmesi ve Standardizasyonu*, VII. Ulusal Psikoloji Kongresi *Bilimsel Çalışmaları*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

Biol, S. Ş., Temel, V., & Aydın, E. (2018). Karaman ili bnyesindeki çocuk evlerinde koruma altına alınan çocukların rekreatif faaliyetlere katılım düzeylerinin ve psiko-sosyal durumlarının belirlenmesi. *Journal of Human Sciences*, 15(1), 459-477. doi:[10.14687/jhs.v15i1.5230](https://doi.org/10.14687/jhs.v15i1.5230)

- Küçük, Ş. (1987). The validity of the Turkish form of the PARI subscales II, III, IV. Unpublished master's thesis, Bogazici University, Graduate School of Social Sciences, Istanbul.
- Marco, C. D., Hartung, P. J., Nevman, I. & Parr, P. (2003). Validity of the Decisional Process Inventory, *Journal of Vocational Behavior*. 63, 1-19.
- Maslach, C. (1982), *The Cost of Caring*, Englewood Cliffs, NY: Prentice Hall
- Maslach, C., Schaufeli, W., Leiter, M.P. (2001), "Job burnout." *Annual Review of Psychology*, 52, 397-422 (Cilt yayın tarihi Şubat 2001)
- Masteralexis, L.P., Barr, C.A., Hums, M.A. (2005). Principles and Practice of Sports Management. Maryland: Aspen Publication.
- McCarty, P. (1985), Burnout in pschiatric nursing, *Journal of Advanced Nursing*, 10 (4), 3005-310.
- Mercan, S. Ç. (2007). Bilişsel-Davranışçı Yaklaşımla Bütünleştirilmiş Sosyal Beceri Eğitiminin Ergenlerin Sosyal Kaygı Düzeyine Etkisi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı. Doktora Tezi, İstanbul.
- Metek, B., Ağaoğlu S, A. (2003). "On Dokuz Mayıs Üniversitesi Kurupelit Kampüsü Akademik ve İdari Personelin Rekreatif Aktivitelere Katılım ve Bakış Açılarının İncelenmesi". Gazi Üniversitesi Beden eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi. Bildiriler Kitabı. Ankara: 2003. s 421–426.
- Moustakas, C., (1994). *Phenomenological Research Methods*. Sage Publications, Thousand Oaks California.
- Nagy, S., Davis, L.G., (1985). "Burnout: a comparative analysis of personality and environmental variables", *Psychological Reports*, 57:1319-1326.
- O'Hare, M. M. & Beutell, N. Y. (1987). Sex differences in coping with career decision making. *Journal of Vocational Behavior*. 31: 174-181.
- Onaran, O. (1971). Decision-making among the organizations. Ankara University Political Sciences Faculty Publication, Ankara.
- Öner, N. (1997). Durumluluk – Sürekli Kaygı Envanterinin Türk Toplumunda Geçerliliği. Hacettepe Üniversitesi. Doçentlik Tezi, Ankara.
- Patton, M. Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme Yöntemleri (M. Bütün ve S. B. Demir, çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Pretty, G., Chipuer, H. and Bramston, B. (2003). Sense of place amongst adolescents and adults in two rural Australian towns: The discriminating features of place attachment, sense of community and place dependence in relation to place identity. *Journal of Environmental Psychology*, 23; 273–287.
- Pulur, A. (2003). "Kredi Yurtlar Kurumuna Bağlı Yurtlarda Kalan Yükseköğrenim Gençliğinin Yurtlarda Yapılan Spor Faaliyetlerine Olan Eğilimlerinin Araştırılması". Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi. Bildiriler Kitabı. Ankara. s 389- 395.
- Radford, M., Mann, L., Ohta, Y. and Nakane, Y. 1993. Differences between Australian and Japanese students in decisional self-esteem, decisional stress and coping styles. *Journal of Cross Cultural Psychology*, 24: 284–297.
- Schaufeli, W. B., & Taris, T. W. (2005) The Conceptualization and Measurement of Burnout: Common Ground and Worlds Apart. *Work and Stress*, 19(3), 256–62.
- Schaufeli, W.B. & Salanova, M. (2007). Efficacy or inefficacy, that's the question: Burnout and engagement, and their relationships with efficacy beliefs. *Anxiety, Coping & Stress*, 20, 177-196.
- Sungur, M.Z. (1997). "Fobik Bozukluklar", *Psikiyatri Dünyası*, 1:5-11
- Şimşek H., Yıldırım A. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Şimşek, Z., Erol, N., Öztop, D., Özcan, Ö.Ö. (2008). "Kurum Bakımındaki Çocuk ve Ergenlerde Davranış ve Duygusal Sorunların Epidemiyolojisi; Ulusal Örnekleme Karşılaştırmalı Bir Araştırma" *Türk Psikiyatri Dergisi*, Cilt: 19, Sayı: 3, s. 235.
- Tosun, K. (1992). *İşletme Yönetiminin Genel Esasları*. Ankara: Savaş Yayınları.

- Tunçkol H, M. (2001). "Selçuk Üniversitesindeki Akademik Personelin Rekreasyon Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi". Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Uslu, R. (2011). "Yararlandıkları Hizmet Modeline Göre Korunmaya Muhtaç Çocuklarda Davranış ve Duygusal Sorunlar", Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Programı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, s.4.
- Yavuz, C. (2016). "Korunmaya Muhtaç Çocukların Koruma Ve Bakım Altına Alınma Nedenleri". Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, s: 18-19.
- Yavuzer, H. (1998). Ana Baba Okulu. Remzi Kitabevi: İstanbul.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık

Extended English Abstract

Introduction

Disadvantages and obstacles that individuals face during the socialization process can affect the socialization of the individual negatively and can also cause anxiety (Baltacı, 2010). Decision making behaviors are influenced by psychological properties such as perception, motivation, understanding and interpersonal relationships and interactions (Onaran, 1971; Akt: Bahadır and Certel, 2013).

Another psycho-social field examined in the study is burnout was evaluated as a reaction to the stress by Cherniss and defined the burnout that emerges as a result of extreme devotion it as withdrawal from the work with excessive stress or insensitivity response. According to McCarty (1980) burnout is a stress equation. It is striking that the group that made research on burnout is students.

The need for recreation in eliminating possible psycho-social negativities comes from the personal and societal benefits of recreational activities. The fact that leisure time is filled with various recreational activities that the person wants and chooses is important in raising the performance and business productivity of the individual and also important that to have a balanced mental health and to be a happy person (Mete and Ağaoğlu, 2003).

Many children become vulnerable due to reasons such as poverty, family problems, the death of a mother or father, abandonment of the parents' children, mothers or fathers' mental health is not good, mother or father entering prison, neglect and abuse of child cause them to be away from a happy individual profile. While some children become in need of protection because of they have not parents, some children become protected due to be dragged into prostitution by their parents, violence, drug and narcotic substance, exposure to various negligence and abuse (Şimşek et al., 2008).

The purpose of this study was to examine levels of participation in recreational activities in children living under the protection of children's shelter in Karaman province. It is aimed to support the Directorate of Family and Social Policies in order to improve the physical and psychological development of children who are protected in child's house by reporting the data obtained as a result of the research.

Methods

Semi-configured interview form was asked to children who live in child's house to determine their level of participation in recreational activities and level of their psychosocial status. Besides personal information questions, qualitative questions formed with the guidance of decision making

scale, spielberger state and trait anxiety scale and maslach burnout inventory-student survey were verbally asked to the research group.

A pilot study was conducted with 1 child living in the child's home in the characteristics of the sample of the research sample before starting in interviews with 5 participants in the research group. In this context, the researcher has gained experience in conducting effective interviews with participants by obtaining the opportunity to have a detailed interview. The researcher has also obtained a serious preliminary preparation possibility related with listening, perceiving and interpreting of participants to understand the essence of the individual experiences of participants, to find out the shared common meanings shared and to offer a deep understanding. On the other hand, this pilot study has enabled the interview questions to be reviewed and to made necessary corrections. Analysis stage of the data obtained in the pilot study has ensured an opportunity to make practise to the researcher regarding creation of common themes and meaning clusters by referenced of important expressions expressed by the participants. Thus, a basis for the main research was established. Interviews with the main study group of the investigator were initiated after the pilot study was completed. In this context, in-depth interviews were conducted with 5 participants (up to 1 hour each).

The data obtained by the interview method were analyzed by the thematic content analysis method. Expressions corresponding to each question in the interview form were analyzed and the existing themes were extracted and were tried to reach a judgment by reaching the most frequent repetitive certain themes. Responses leading to the formation of these general themes are given under the themes as example dialogues. Participants; encoded in letters and

With this coding, participants have been made to prevent the participants from becoming more conspicuous and were been tried to prevent the identification of participants with this coding

Results

Findings indicate that participants need more social and sportive recreational activities. Participants have positive mood, happy and their burnout level is low. They take their own decisions even they consult around people caring them. They also do not regret after their decisions. Despite they have no concern about their occupation in future due to their confidence themselves. They have nervouspsychological structure because of their possible conflicts with their parents. Hence, it is possible that their anxiety and burnout levels can reach high level.